

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DZIAŁANIA MINISTERSTWA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA KRZYWDZENIU DZIECI

W ubiegłym roku działania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie skierowane były na wszystkie kategorie ofiar, a więc na kobiety, mężczyzn, dzieci, osoby niepełnosprawne, osoby starsze.

W roku bieżącym natomiast szczególną uwagę zwrócono na problem krzywdzenia dzieci i podjęto następujące działania w tym zakresie:

1. Opracowano Raport – Krzywdzenie dzieci w Polsce;
2. Zlecono firmie TNS OBOP przeprowadzenie ogólnopolskich badań dotyczących skali zjawiska krzywdzenia dzieci w Polsce;
3. Zorganizowano ogólnopolską kampanię społeczną na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowaną na ochronę dzieci przed krzywdzeniem.

Raport dotyczący krzywdzenia dzieci w Polsce został sporządzony na podstawie informacji uzyskanych z resortów zaangażowanych w tematykę związaną z przeciwdziałaniem przemocy wobec dzieci, jak również w oparciu o dane dotyczące działań samorządów gminnych i powiatowych uzyskane za pośrednictwem wojewodów.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci

Raport dotyczący krzywdzenia dzieci w Polsce został sporządzony na podstawie informacji uzyskanych z resortów zaangażowanych w tematykę związaną z przeciwdziałaniem przemocy wobec dzieci, jak również w oparciu o dane dotyczące działań samorządów gminnych i powiatowych uzyskane za pośrednictwem wojewodów.

- Szczegółowe informacje na temat wyników badań zostały zamieszczone na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej: www.mpips.gov.pl.
- Celem przeprowadzonych badań było oszacowanie rozmiarów zjawiska przemocy wobec dzieci w podstawowej komórce społecznej, jaką jest rodzina, rozpoznanie postrzeganej społecznie skali zjawiska krzywdzenia dzieci, zidentyfikowanie postaw społecznych i reakcji na tego typu przemoc, rozpoznanie funkcjonujących

stereotypów, a także poznanie pośrednich lub bezpośrednich kontaktów z sytuacjami przemocy wobec dzieci w rodzinie, okoliczności temu towarzyszących oraz zidentyfikowanie ofiar i sprawców w rozróżnieniu na doświadczenie i stosowanie czterech form przemocy: psychicznej, ekonomicznej, fizycznej oraz seksualnej.

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że **15% Polaków** posiadających dzieci do 18 roku życia stosowało wobec swojego dziecka którąkolwiek formę przemocy przynajmniej **raz**. **12%** Polaków przyznaje się do stosowania wobec swojego dziecka przynajmniej jednej z czterech form przemocy **więcej niż raz**, natomiast do stosowania którejkolwiek formy przemocy **wiele razy** przyznaje się **1%** badanych.

9% rodziców stosowało przynajmniej raz wobec swojego dziecka przemoc **fizyczną** w tym w formie klapsów - 56%, szarpania i popychania - 20%, uderzenia lekko ścierką oraz paskiem lub innym przedmiotem - 15%, ciągnięcia za ucho, włosy - 5% , uderzeń dziecka paskiem lub innym przedmiotem, także na ciele dziecka pozostały ślady – siniaki, skaleczenia - 5%. Do stosowania innych form przemocy fizycznej przyznało się 4% rodziców.

8% badanych stosowało przemoc **psychiczną**, a **2%** rodziców stosowało przemoc **ekonomiczną**. Do stosowania wobec swojego dziecka przemocy **seksualnej** przyznało się mniej niż **1%** badanych.

12% badanych deklaruje, że mieszka w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do jakiegokolwiek formy krzywdzenia dzieci. W gospodarstwie domowym co jedenastego (9%) Polaka dochodziło do przemocy psychicznej wobec dzieci. 7% ankietowanych przyznaje, że w domu, w którym mieszka stosowana była wobec dzieci przemoc fizyczna, a 3% badanych mówi, że w jego domu dzieci były ofiarami przemocy ekonomicznej. Mniej niż jeden procent badanych wspomina, że w jego gospodarstwie domowym dochodzi bądź dochodziło do przemocy seksualnej wobec dzieci.

Z przeprowadzonych badań wynika, że ofiarami przemocy (czy to psychicznej, ekonomicznej, czy fizycznej), której sprawcą są rodzice dzieci do 18 roku życia są częściej **chłopcy niż dziewczynki**.

Z deklaracji sprawców o wieku ofiar w momencie stosowania wobec nich przemocy psychicznej po raz ostatni wynika, że najczęściej (34% wskazań) są to **dzieci w wieku od 7 do 10 lat**. Jedna piąta (21%) sprawców po raz ostatni zastosowała przemoc emocjonalną wobec swojego dziecka, gdy miało ono od 11 do 15 lat.

Jedna trzecia rodziców (34%) stosowała po raz ostatni przemoc fizyczną wobec swojego dziecka, gdy miało od 7 do 10 lat, a 30% respondentów deklaruje, że ostatni raz stosowało tę formę przemocy, gdy dziecko miało mniej niż 7 lat.

Jedna czwarta (25%) badanych twierdzi, iż ostatni raz stosowało przemoc ekonomiczną wobec swojego dziecka, gdy miało ono od 11 do 15 lat, nieco mniej – 22% sprawców, stosowało po raz ostatni ten rodzaj przemocy wobec dzieci poniżej 7 roku życia.

Stosowanie przemocy wobec swoich dzieci nierozzerwalnie łączy się z doświadczaniem jej w dzieciństwie oraz z problemami z jakimi stykają się rodzice.

Ponad jedna trzecia (**35%**) **rodziców**, którzy w dzieciństwie doświadczyli którejkolwiek formy przemocy przynajmniej raz zastosowali przemoc wobec swoich dzieci.

Respondenci najczęściej doświadczyli w dzieciństwie przemocy fizycznej (27%) oraz psychicznej (21%). Zdecydowanie mniej respondentów przyznało, że gdy byli dziećmi stosowano wobec nich przemoc ekonomiczną (9%) i seksualną (2%).

Problemy w życiu osobistym, jak i kłopoty w pracy sprzyjają stosowaniu przemocy wobec dzieci. Blisko jedna piąta (**19%**) **badanych** przyznaje, że dopuściła się przemocy wobec swojego dziecka w momencie, gdy miała kłopoty w pracy. Blisko jedna trzecia (**30%**) **sprawców** dopuściła się przemocy wobec swojego dziecka, gdy miała problemy w rodzinie lub życiu osobistym.

Czterech na stu (**4%**) **sprawców** przemocy wobec swoich dzieci przyznaje, że dopuściło się krzywdzącego dziecku czynu (przemocy psychicznej, fizycznej, ekonomicznej bądź seksualnej) **pod wpływem alkoholu**.

Ważną kwestią poruszaną w przeprowadzonym badaniu było omówienie sposobu udzielania pomocy w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie wobec dziecka.

Zdecydowana większość (**82%**) rodzin, w których doszło do stosowania którejkolwiek przemocy (fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej) wobec dzieci twierdzi, że **nie korzystała** z pomocy instytucji i organizacji, natomiast blisko jedna piąta (**18%**) badanych **korzystała** z tego typu pomocy. Ze wsparcia różnych instytucji i organizacji skorzystały najczęściej rodziny, w których wystąpił problem psychicznej przemocy wobec dzieci – jedna piąta (21%) takich rodzin, 13% rodzin, w których doszło do przemocy fizycznej wobec dzieci oraz 12% rodzin, w których doszło do przemocy ekonomicznej.

Respondenci, którzy w sytuacji przemocy wobec dziecka w rodzinie zwracali się o pomoc do instytucji/organizacji zazwyczaj oceniali otrzymaną pomoc jako **w pełni skuteczną** (52% w przypadku przemocy ekonomicznej, 47% w przypadku przemocy psychicznej, 44% w przypadku przemocy fizycznej). **Jako częściowo skuteczną** oceniło pomoc instytucji/organizacji 38% rodzin, które korzystały z pomocy instytucji w przypadku przemocy psychicznej, 23% rodzin zwracających się do organizacji w przypadku przemocy ekonomicznej oraz 36% w przypadku przemocy fizycznej. Wśród rodzin, które korzystały z pomocy udzielonej przez organizacje/instytucje w związku z przemocą wobec dzieci w rodzinie - jedna czwarta (25%) w przypadku przemocy ekonomicznej, 16% w przypadku

przemocy fizycznej, oraz 14% korzystających z pomocy w przypadku przemocy psychicznej uważa, że **w ogóle nie była ona skuteczna.**

- W trakcie przeprowadzonych badań poruszono również zagadnienie dotyczące działań podejmowanych w pracy zawodowej w stosunku do ofiar i sprawców przemocy oraz kwestię sposobów pomocy dzieciom – ofiarom przemocy rodzinnej z perspektywy pracowników „pierwszego kontaktu. Pracownicy „pierwszego kontaktu” nie pozostają obojętni na sytuację przemocy w rodzinie wobec dzieci, jeśli zetkną się z takimi przypadkami, to niemal powszechnie podejmują jakieś działania, aby jej przeciwdziałać.

Do najbardziej aktywnych grup zawodowych, podejmujących działania na rzecz przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci należą:

- policjanci;
- kuratorzy;
- pracownicy socjalni;
- pedagodzy.
- Najmniej aktywni w swoich działaniach są pracownicy służby zdrowia.

Ostatnia część Raportu opisuje działania samorządów lokalnych, które aktywnie pracują na rzecz zmniejszenia zjawiska przemocy wobec dzieci. Dokonując wyboru przykładów „dobrych praktyk” brany był pod uwagę sposób współpracy pomiędzy służbami, które zaangażowane są w walkę z krzywdzeniem dzieci. Niebagatelne znaczenie przy doborze materiału miało również zaangażowanie organizacji pozarządowych jako partnerów w omawianych działaniach.

Ponadto, w ramach realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w roku bieżącym zrealizowana jest ogólnopolska kampania społeczna na rzecz zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci. Kampania ta prowadzona jest na szczeblu centralnym oraz lokalnym za pośrednictwem Marszałków Województw - tak aby dotrzeć do jak najszerszego ogółu społeczeństwa.

Celem kampanii jest:

- zwiększenie społecznego zaangażowania w sprawy związane z przeciwdziałaniem przemocy - podnoszenie społecznej wrażliwości w odniesieniu do zjawiska przemocy w rodzinie,
- poszerzenie poziomu wiedzy obywateli na temat przemocy wobec dzieci,
- zmiana postaw rodziców i opiekunów wobec dzieci,
- podniesienie wiedzy pracowników pierwszego kontaktu na temat sposobu postępowania z dzieckiem krzywdzonym.

Ogólnopolska Kampania społeczna podzielona została na trzy etapy.

Opracowane przez partnerów zaangażowanych w Kampanię (Krajowe Centrum Kompetencji oraz Fundację Dzieci Niczyje), a wyprodukowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej plakaty, ulotki i broszury zostały przekazane Marszałkom Województw w celu dalszej dystrybucji materiałów do samorządów gminnych i powiatowych.

Na poziomie lokalnym, przez Marszałków Województw realizowane są Wojewódzkie Kampanie Społeczne, opracowane i dystrybuowane są informatory dla ofiar przemocy rodzinie. Samorząd wojewódzki jest również, w ramach Kampanii, w trakcie realizacji interdyscyplinarnych szkoleń dla grup zawodowych stykających się z problematyką dziecka krzywdzonego.

Ponadto, na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zamieszczona jest ankieta, która pozwoli na zebranie opinii społeczeństwa na temat zjawiska krzywdzenia dzieci w Polsce. Ankieta zawiera dwa pytania:

- czy jesteś za wprowadzeniem ustawowego zakazu bicia dzieci?
- czy zwracasz uwagę rodzicom/opiekunom, gdy jesteś świadkiem bicia dzieci?

Wyniki ankiety, pokazują, że ok. połowa społeczeństwa odpowiada twierdząco na zadane pytania, co można uznać za wynik niezadowolający i wskazać na konieczność podniesienia świadomości społeczeństwa w obszarze przeciwdziałania przemocy wobec dzieci.

W roku bieżącym Minister Pracy i Polityki Społecznej wystosował Apel do wszystkich wojewodów o wzmożenie działań, powołanie w ramach realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zespołów, zadaniem których powinno być wypracowanie procedur postępowania dla samorządu terytorialnego, w celu podejmowania skutecznych działań na rzecz zmniejszenia zjawiska przemocy, zwłaszcza stosowanej wobec dzieci.

Apel ten zawierał również prośbę do wojewodów, aby priorytetowo traktowali zadania dotyczące nadzoru nad prawidłowym stosowaniem przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy i w przypadkach, w których akty te nie są stosowane należycie, wyciągali konsekwencje.